

زندگی نامه و آثار استاد احمد گلچینی معانی

بهروز ایمانی

کاروان هند، شاخص‌ترین تألیفات وی است. در سال ۱۳۷۹ روی در نقاب خاک کشید. و در مقبره‌الشعراى فردوسی در طوس به خاک سپرده شد. حاصل فعالیت‌های ایشان در احیای کارنامه دانشمندان ایرانی - اسلامی، چاپ بیش از پانزده رساله کوتاه خطی، و بیش از صد مقاله در معرفی شاعران و متون و آثار فارسی و تصحیح شش متن تاریخی و ادبی است.

تصحیح متون

- ۱- تذکره یخچالیه: تألیف میرزا محمدعلی مذهب اصفهانی، متخلص به بهار، تهران، شرکت تضامنی حیدری، چاپ اول: ۱۳۲۱.
- ۲- لطائف الطوائف: تألیف مولانا فخرالدین علی صفی، تهران، اقبال، ۱۳۳۶، سی و سه + ۴۶۲ ص.
- ۳- تاریخ ملازاده در ذکر مزارات بخارا: تألیف احمدبن محمد المدعو به معین الفقراء، تهران، ابن سینا، ۱۳۳۹، شانزده + ۱۱۱ ص.
- ۴- تذکره میخانه: تألیف ملا عبدالنبی فخرالزمانی قزوینی، تهران، اقبال، ۱۳۴۰، ۴۴ + ۱۰۱ ص.
- ۵- تذکره منظوم رشحه: تصنیف محمدباقر رشحه اصفهانی در ۱۲۵۰ هجری قمری، تهران، مؤسسه چاپ و انتشارات امیر کبیر، ۱۳۳۴، ۱۴ + ۱۰۰ ص.
- ۶- الايضاح عن اصول صناعة المساح: تألیف ابو منصور عبدالقاهر بن طاهر بن محمدبن عبدالله تمیمی، ترجمه ابوالفتح منتجب الدین اسعد بن محمود اصفهانی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۷، ۶+۱۸۲ ص.

رساله‌های کوتاه

- ۱- آتشکده آقا صادق تفرشی و مثنوی آذر: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال ۳، شماره ۱، بهار ۱۳۴۲، ص ۵۱-۲۳.
- ۲- ابر گهربار: نشریه دانشکده ادبیات تبریز: سال ۱۷، شماره ۴، زمستان ۱۳۴۴، ص ۴۹۰-۵۰۰.
- ۳- اختیارات منظوم (یک نسخه کهنسال و ناشناخته): فرهنگ ایران زمین (ج ۲۱)، تهران، ۱۳۵۴، ص ۱۱۷-۱۰۶.

«تطور شعر فارسی در عصر صفوی» و «فرهنگ نویسی فارسی» پرداخت.

در سال ۱۳۱۴ به انجمن ادبی حکیم نظامی گنجوی راه یافت و در جریان تصحیح خمسة نظامی گنجوی توسط زنده یاد وحید دستگردی قرار گرفت و با شیوه تصحیح متون آشنایی یافت. در همان انجمن در اثر حشر و نشر با ادبا و شعرا، سرایندگی را جدی گرفت و به شکوفایی هر چه بهتر و بیشتر طبع شاعری خود پرداخت. بعد از درگذشت وحید دستگردی، به پیشنهاد گلچین معانی، انجمن ادبی ایران در منزل محمد علی ناصح تأسیس یافت. در سال ۱۳۵۲ انجمن ادبی فرهنگستان ایران به همت حسین سمیعی (ادیب السلطنه) پایه گذاری گردید و گلچین معانی از آغاز بنیانگذاری این انجمن تا پایان برگزاری آن، دبیر اول و رئیس دبیرخانه انجمن بود. او به جز اشعار رسمی و جدی، در گفتن شعر فکاهی و انتقادی مهارت داشت و در روزنامه‌های امید، توفیق، پباشمل و تهران مصور و عده‌ای دیگر از جراید، شعرهای خود را با چاپ می‌رسانید و همه آنها با امضاهای قلمی گل آقا، سارق دیوان، نوحه، سجاف دفتر و... بود.

وی آثار متنوع و متعددی از خود به یادگار نهاده است. شمار این آثار را می‌توان در چند بخش گنجانند:

- ۱- پژوهش (کتاب‌ها و مقالات تحقیقی) ۲- تصحیح (تصحیح متون و کتب مستقل و رساله‌های کوتاه)
- ۳- فهرست نگاری ۴- سرایندگی.

بیش از صد مقاله تاریخی و ادبی از گلچین معانی در مجموعه‌ها و مجلات متعدد به چاپ رسیده، که اکثراً مربوط به شرح حال شعرا و معرفی کتب است. کتاب تاریخ تذکره‌های فارسی و

به سال ۱۲۹۵ ش در تهران چشم به جهان گشود. پس از گذراندن دوره تحصیلات مقدماتی، به سال ۱۳۱۳ در اداره ثبت کل اسناد و املاک تهران به خدمت پرداخت. پس از بیست و شش سال خدمت در ثبت کل مملکتی، و پیمودن مدارج مختلفی از قبیل دادستانی انتظامی سردفتران و دفتر یاران، عضویت اصلی در دادگاه‌های بدوی و تجدد نظر مال الاجاره‌ها و جز آن، از اول اسفند ماه ۱۳۳۸ به کتابخانه مجلس انتقال یافته و در پایان سال ۱۳۴۲ به تقاضای خود بازنشسته گردید. البته از سال ۱۳۳۰ تا ۱۳۳۸ نیز بعد از ظهرها در کتابخانه ملی ملک اشتغال داشت. در سال ۱۳۴۳ به دعوت نیابت تولیت وقت، برای تنظیم و تدیون فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی به مشهد رفت. در آنجا نخست به سمت کارشناس امور کتابخانه‌ها و سپس با حفظ سمت، به عنوان مشاور فرهنگی نیابت تولیت (دو نایب التولیه) مدت دوازده سال به خدمت پرداخت و چند مجلد از دستنوشته‌های کتابخانه آستان قدس رضوی را فهرست نگاری نمود. در سال ۱۳۶۵ به پیشنهاد شورای دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، در آنجا به تدریس دروس «چگونگی استفاده از نسخه‌های خطی فارسی» و

۴- السوانح فی العشق: سالنامه کشور ایران، سال ۲۱، ۱۳۴۵، ص ۳۰۵-۳۶۶.
 ۵- انشاء علامه العلمایی... که لفظ عربی در آن نیست: تحقیق در مبدا آفرینش، ج ۲، شماره ۱۰، مرداد ۱۳۴۳ صص ۲۷-۲۸.
 ۶- تاریخ یادگار: یغما، سال ۱۶، شماره ۶، شهریور ۱۳۴۲، ص ۲۸۳-۲۸۷.
 ۷- تصحیح یک رباعی از جمال الدین محمد بن نصیر، وزیر سلطان غیاث الدین غوری، یادگار، سال ۲، شماره ۱۰، خرداد ۱۳۵۲، ص ۶۳-۶۸.
 ۸- تصحیح یک قصیده از دیوان حکیم ناصر خسرو: یادنامه ناصر خسرو، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۵۵، ص ۴۴۴-۴۵۰.

۹- خانقاه و مقبره صدرالدین ابراهیم بن سعد الدین حموی جوینی: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال ۷، شماره ۴، ۱۳۵۰، ص ۸۶۸-۸۸۶.
 ۱۰- خطاب و عتاب میرداماد به ملا عبدالله شوشتری: وحید، سال ۶، شماره ۵، اردیبهشت ماه ۱۳۴۸، ص ۳۶۳-۳۶۸.
 ۱۱- دیباچه انیس الارواح: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال ۴، شماره ۴، زمستان ۱۳۴۷، ص ۳۳۰-۳۷۵.
 ۱۲- رساله در علم سیاق: مجله دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، سال ۱۲، شماره ۴، فروردین ۱۳۴۴، ص ۳۵۵-۳۶۳.
 ۱۳- سرشماری در تهران در زمان ناصرالدین

شاه: یغما، سال ۱۳، شماره ۴، تیرماه ۱۳۳۹، ص ۲۱۱-۲۰۷.
 ۱۴- فتوت نامه ناصری: فرهنگ ایران زمین (ج ۱۱)، ۱۳۴۲، ص ۹۳-۱۰۱.
 ۱۵- کنوزالأسرار و رموز الأحرار: مجله دانشکده ادبیات تهران، سال ۱۴، شماره ۳، بهمن ۱۳۴۵، ص ۲۲۸-۲۵۱، سال ۱۴، شماره ۴، فروردین ۱۳۴۶، ص ۴۹۴-۵۲۲.
 ۱۶- وصایای افلاطون شاگرد خویش را ارسطاطالیس: وحید، سال ۸ (شماره مسلسل ۸۷)، اسفند ۱۳۴۹، ص ۳۸۵-۳۹۹.
 ۱۷- یک رساله نفیس و کهنسال هنری: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال ۱۴، شماره ۳، پائیز ۱۳۴۱، ص ۲۸۷-۳۱۰.
 ۱۸- یک نامه تاریخی از قائم مقام فرهنگی که تاکنون نشر نیافته است: وحید، سال ۳، شماره مسلسل (۲۵)، دی ۱۳۴۴، ص ۳۱-۲۹.

تالیفات و تحقیقات

- ۱- شهر آشوب در شعر فارسی، تهران، مؤسسه چاپ و انتشارات امیر کبیر، ۱۳۴۶، ۶ + ۱۷۸ ص.
- ۲- مکتب وقوع در شعر فارسی: تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۸، ۷۱۲ ص.
- ۳- تاریخ تذکرةهای فارسی: تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ج اول: ۱۳۴۹، ۷۶۵ ص. ج دوم: ۱۳۵۰، ۱۰۲۹ ص.
- ۴- گلزار معانی: (نگارش بزرگان ادب و هنر ایران در دوران جنگ جهانی دوم)، تهران، چاپ اول، ۱۳۵۲، ۷۸۱ ص + ۱۹ ص. چاپ دوم: تهران، سلسله نشریات ما، ۱۳۶۳، ۸۰۶ ص.
- ۵- تذکرة پیمانان (ساقی نامه‌ها و ساقی نامه سرایان): مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، چاپ اول ۱۳۵۹، ۱۷ + ۶۲۱ ص.
- ۶- فرهنگ اشعار صائب: تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، چاپ اول ۱۳۶۴، ج اول: پنجاه و یک + ۴۰۳ ص از حرف «ا» تا «ز»، ج دوم: از ص ۴۰۵ تا ص ۸۱۸ از حرف «س» تا «ی»، چاپ دوم (با تجدید نظر و اصلاحات و اضافات)، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۳، جلد اول: ۴۹۶ ص، ج دوم: ۵۶۷ ص.
- ۷- مضامین مشترک در شعر فارسی: تهران،

۱۰۴

طاق شکسته

غمش به پریش حال خسته می آید
 چه جای قطع امیدم، که قطع رشته عمر
 اگر نه خانه چشم رسیده است به آب
 چگونه از لب خاموش من سخن سازند
 مرا به زاهد و شیخ را گرفتی نیست
 خدای پستی زاهد هوا پستی اوست
 چه خوش بود به غریبی و ناخوش احوال
 زهر دمیدم بقرنایم بجان شادم
 پیر سر کز پیر یک سال از چه رو گلچین

غریب در بر روی را چگونه باشد حال؟

که زیر سایه طاق شکسته می آید. لندن، ۱۳/۵/۱۳۶۵

آزردگی

از گردش زمانه، آزاد کم ندیدیم
 از دست غم نشد طی، شامی که خون نخوریم
 گویا بر غم ندیدیم، برد و شردل رو صد بار
 میخانه گشت بسته، پیانه شد شکسته
 آنجا که بود رایج، بازار کم فروشی
 چون زنگی که بر عکس، نامش نهند کافور

۱- مقصود: دوست شاعر دانشمند آقا محمد قربان است.

نمونه ای از دستخط استاد احمد گلچین معانی

۲۵
 کتابخانه

شرکت انتشاراتی پازنگ، ۱۳۶۹، ۳۱+۲۹۷ ص.
۸- کاروان هند (ج۲): مشهد، مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۶۹، چهل و چهار + ۱۶۷۵ ص.
۹- تکلمه امثال و حکم، مشهد، انتشارات تاسوعا، ۱۳۷۸، ۳۱۹ ص.

مقالات

۱- آل بنجیر: مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، سال پنجم، شماره ۲، تابستان ۱۳۴۸، ص ۱۹۲-۲۲۳.
۲- احوال و آثار خطائی قمی: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال شانزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۴۳، ص ۳۹۱-۳۹۹.
۳- احوال و آثار شیخ علینقی کمره‌بی: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال سوم، شماره ۳-۲، تابستان پائیز ۱۳۴۶، ص ۱۵۸-۱۲۷.
۴- احوال و آثار ملک الشعراء غزالی مشهدی: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال چهارم، شماره ۳، پائیز ۱۳۴۷، ص ۲۲۵-۲۳۸.
۵- اسب ختلان: یغما، سال سیزدهم، شماره سوم، خرداد ۱۳۳۹، ص ۱۳۳-۱۳۱.
۶- استاد و مراد خواجه حافظ: سالنامه کشور ایران، سال نوزدهم، ۱۳۴۳، ص ۲۶-۲۳.
۷- اشرف مازندرانی: نامه آستان قدس، شماره نوزدهم، آذر ۱۳۴۳، ص ۶۸-۶۰.
۸- اشعاری از ملک الشعراء جلال الدین شاه خوافی: نشریه فرهنگ خراسان، سال سوم، شماره پنجم، فروردین ۱۳۴۰، ص ۹-۶.
۹- اقدسی مشهدی: نشریه فرهنگ خراسان، سال سوم، شماره ۱، اردیبهشت ۱۳۳۹، ص ۱۹-۱۱.
۱۰- بابا طالب اصفهانی: نشریه فرهنگ خراسان، سال چهارم، شماره سوم، تیر ۱۳۴۱، ص ۴-۸.
۱۱- بایرنامه یا توزک بابری: نشریه فرهنگ خراسان، سال چهارم، شماره ۸-۷، اسفند ۱۳۴۱، ص ۳۱-۱۶.
۱۲- بازی‌های برد و باختی قرن سیزدهم: هنر و مردم، سال چهارم، شماره ۱۶۴، خرداد ۱۳۵۵، ص ۴۵-۲۸.
۱۳- تاریخ شاه طهماسب: یغما، سال هفدهم،

شماره هشتم، آبان ۱۳۴۳، ص ۳۵۴-۳۵۸.
۱۴- تحفة الحیب: نشریه فرهنگ خراسان، سال پنجم، شماره ۴-۳، خرداد ۱۳۴۳، ص ۱۷-۷.
۱۵- تحفه‌ای ارزنده برای مجله گوهر: گوهر، سال دوم، شماره هفتم، آبان ۱۳۵۳، ص ۷۰۳-۷۰۱.
۱۶- تصحیح غزل خواجه آصفی قهستانی، نشریه فرهنگ خراسان، سال سوم، شماره ۸-۶، مهر ۱۳۴۰، صص ۴۰-۴۱.
۱۷- تکلمه بر مقاله «داستان نخستین سفیر فتحعلی شاه، نگارش حسین محجوبی اردکانی»: یغما، سال هجدهم، شماره دوم، اردیبهشت ۱۳۴۴، صص ۹۴-۹۳.
۱۸- توزک جهانگیری: وحید، دوره چهاردهم (شماره مسلسل ۱۹۱-۱۹۰)، فروردین- اردیبهشت ۱۳۵۵، ص ۹۰-۸۴.
۱۹- توضیحی درباره الايضاح عن اصول صناعة المساج، راهنمای کتاب، سال دوازدهم، شماره ۹-۱۰، آذر - دی ۱۳۴۸، ص ۶۱۳-۶۱۰.
۲۰- توضیحی درباره رساله خط: هنر و مردم (دوره جدید)، شماره نوزدهم، فروردین ۱۳۴۹، صص ۲۱-۲۰.
۲۱- توضیحی درباره شعر همایون پادشاه: وحید، سال چهارم (شماره مسلسل ۴۷)، آبان ۱۳۴۶، صص ۱۰۵۰-۱۰۴۹.
۲۲- جبر و مقابله عمر و عاص، میرزا علی اصغر خان اتابک در آنجمن سادات اخوی: وحید، سال نهم (شماره مسلسل ۹۹)، اسفند ۱۳۵۰، ص ۱۷۰۰.
۲۳- جلال طیب شیرازی: یغما، سال چهاردهم، شماره چهارم، تیر ۱۳۴۰، ص ۱۸۲-۱۷۸.
۲۴- چرا در هندوستان، ایرانی را مغول خوانده‌اند؟: وحید، سال سوم (شماره مسلسل ۳۶)، آذر ۱۳۴۵، ص ۱۰۰۷-۱۰۰۲.
۲۵- چشمان میل کشیده (گوشه‌ای از تاریخ): دانش، سال سوم، شماره هشتم، مهر ۱۳۳۳، ص ۴۳۰-۴۲۷.
۲۶- چند شاعر هروی: آریانا، دوره ۲۷، شماره ۳، (شماره مسلسل ۲۸۲)، جوزا - سرطان ۱۳۴۸، ص ۴۱-۳۸.
۲۷- حاجی محمد جان قدسی مشهدی: نشریه فرهنگ خراسان، سال دوم، شماره ۳-۲،

اردیبهشت - خرداد ۱۳۳۷، ص ۳۷-۸.
۲۸- حاجی محمد حسین خان نظام الدوله اصفهانی، صدراعظم ایران: وحید، سال پنجم (شماره مسلسل ۵۱)، اسفند ۱۳۴۶، ص ۲۳۱-۲۲۵.
۲۹- حاج میرزا آقاسی و سلطان قاجار: یغما، سال بیستم، شماره دهم، دی ۱۳۴۶، ص ۵۴۹-۵۴۷.
۳۰- حافظ رودآوردی، پیشگوی شاعر: وحید، سال دهم (شماره مسلسل ۹۶)، آذر ۱۳۵۰، ص ۱۳۴۹.
۳۱- حماسه‌های دینی: نامه آستان قدس، سال چهارم، شماره ۳-۲، بهمن ۱۳۴۴، ص ۲۰۳-۱۹۳.
۳۲- حدیقه الشعراء (تألیف حاجی میرزا احمد ایشیک آقای شیرازی، معروف به دیوان بیگی): وحید، سال دوم، (شماره مسلسل)، شماره هشتم، مرداد ماه ۱۳۴۴، ص ۳۲-۲۸.
۳۳- حسن خان شاملو: آینده، سال ۱۶، شماره ۵-۸ مرداد- آبان ۱۳۶۹، ص ۴۰۴-۴۰۱.
۳۴- داغ سوختن: نامواره دکتر محمود افشار، گردآورنده: ایرج افشار، با همکاری کریم اصفهانیان، تهران، بنیاد موقوفات افشار، ج ۷، ۱۳۷۲، ص ۳۸۹۵-۳۹۱۰.
۳۵- در محضر استاد وحید: وحید، نیمه دوم اسفند ماه ۱۳۵۷ - فروردین ۱۳۵۸، شماره ۲۵۳-۲۵۲، صص ۱۰۹-۱۰۸.
۳۶- دیداری از پایتخت ایران در سال ۱۰۸۵ هجری: هنر و مردم، سال چهارم، شماره ۱۶۰-۱۵۹، دی و بهمن ۱۳۵۴، ص ۷۵-۶۸.
۳۷- ذیل بر حماسه‌های دینی: نامه آستان قدس، دوره ششم، شماره چهارم، مهر ۱۳۴۵، صص ۷۷-۷۶.
۳۸- رکن صاین: نشریه فرهنگ خراسان، سال اول، شماره ۶، شهریور ۱۳۳۶، ص ۱۸-۳.
۳۹- روزی که قضا باشد و روزی که قضا نیست: یغما، سال سیزدهم، شماره چهاردهم، تیر ۱۳۳۹، ص ۴۰۳-۴۰۱.
۴۰- سپهری زواره‌ای و مرشدی زواره‌ای: محیط ادب (مجموعه سی گفتار به پاس پنجاه سال تحقیقات و مطالعات سید محمد محیط طباطبائی)، به کوشش حبیب یغمائی، سید جعفر شهیدی، محمد ابراهیم باستانی پاریزی و ایرج افشار، تهران، انتشارات مجله یغما، ۱۳۵۷، ص ۱۵۵-۱۴۶.

۴۱- سلطان قاجار و یغمای جندقی: یغما، سال هفدهم، شماره دهم، دی ۱۳۴۳، ص ۴۷۳-۴۷۹.

۴۲- سندی در باب قتل هلالی و قبر او: یغما، سال شانزدهم، شماره چهارم، تیر ۱۳۴۲، ص ۱۶۰-۱۵۷.

۴۳- سواد فرمان شاه سلطان محمد خدابنده بن شاه طهماسب صفوی: نامه آستان قدس، سال چهارم، شماره ۱۶، آذر ۱۳۴۲، ص ۴-۴۳.

۴۴- سید مطهر: مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال دوم، شماره ۲-۳، تابستان - پاییز، ۱۳۴۵، ص ۱۰۱-۱۲۵.

۴۵- سیصدمین سال وفات صائب، سال ۱۰۸۶ هـ. ق است: یغما، سال هجدهم، شماره ششم، شهریور ۱۳۴۴، ص ۲۹۲-۲۹۴.

۴۶- شاعرانی که شاعره شناخته شده‌اند (بخش ۱): هنر و مردم، سال چهارم، شماره ۱۶۸، مهر ۱۳۵۵، ص ۷۰-۷۳. (بخش ۲): هنر و مردم، سال پانزدهم، شماره ۱۷۰-۱۶۹، آبان - آذر ۱۳۵۵، ص ۶۶-۶۹. (بخش ۳): هنر و مردم، سال پانزدهم، شماره ۱۷۱، دی ۱۳۵۵، ص ۵۱-۵۴. (بخش ۴): هنر و مردم، سال پانزدهم، شماره ۱۷۲، بهمن ۱۳۵۵، ص ۳۴-۴۴.

۴۷- شاهکار هنری شگفت انگیزی از قرن پنجم و سرگذشت حیرت آور آن: هنر و مردم، سال چهارم، شماره ۱۵۷، آبان ۱۳۵۴، ص ۴۵-۴۶.

۴۸- شاهنامه کاترین (نخستین کتاب فارسی چاپ روسیه): وحید، سال دوم، شماره سوم (شماره مسلسل)، اسفند ۱۳۴۳، ص ۶۶-۶۸.

۴۹- شریف تبریزی: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال پانزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۴۲، ص ۴۶۶-۴۵۶، سال شانزدهم، شماره اول، بهار ۱۳۴۳، ص ۷-۲۹.

۵۰- شعر و شاعری اسرار سبزواری: نشریه دانشکده علوم معقول و منقول مشهد (دانشکده الهیات)، سال اول (۱۳۴۷)، ص ۵۱-۶۳.

۵۱- صائب در نظر بزرگان زمان خود: مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، سال پنجم، شماره سوم، پاییز ۱۳۴۸، ص ۴۳۶-۴۵۸.

۵۲- صفی نوربخشی رازی: ارمغان، سال چهارم، شماره ۹، آذر ۱۳۵۰، ص ۶۹۰-۶۹۲.

۵۳- صندوقچه کیفیت: هنر و مردم (دوره جدید)، شماره ۸۹، اسفند ۱۳۴۸، ص ۴۵-۴۶.

۵۴- عصمت بخارایی: نامه آستان قدس، شماره ۲۰، فروردین ۱۳۴۴، ص ۴۴-۴۸.

۵۵- عنوان تبریزی: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال یازدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۳۸، ص ۴۰۲-۴۰۸.

۵۶- غزلی در دیوان حکیم صفای اصفهانی: وحید، سال هفتم، شماره ۴ (شماره مسلسل)، فروردین ۱۳۴۸، ص ۲۸۵-۲۸۷.

۵۷- فرمان سلطان حسین میرزا بايقرا در باب سفر حج مولانا اهلی خراسانی: نشریه فرهنگ خراسان، سال سوم، شماره ۹-۸، مهر ۱۳۴۰، ص ۱۰-۱۴.

۵۸- فرهنگ نویسی در هند و پاکستان: راهنمای کتاب، سال ششم، شماره ۱-۲، فروردین - اردیبهشت ۱۳۴۲، ص ۴۶-۵۱.

۵۹- فهرست نسخه‌های خطی دانشکده ادبیات و دانشکده حقوق و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (از محمدتقی دانش پژوه): سخن، سال سیزدهم، ص ۳۷۳-۳۷۸.

۶۰- قدیمی‌ترین قرآن وقفی در کتابخانه آستان قدس: یغما، سال بیستم، شماره یازدهم، بهمن ۱۳۴۶، ص ۵۲۹-۵۸۶.

۶۱- قمارنامه مشتری طوسی: راهنمای کتاب، سال هجدهم، شماره ۹-۷، مهر - آذر ۱۳۵۴، ص ۶۲۲-۶۲۸.

۶۲- کسوتی یزدی: ارج نامه ایرج، تهران، توس، ج ۱، ۱۳۷۷، ص ۳۰۳-۳۰۵.

۶۳- کنایات در اشعار صائب: صائب و سبک هندی، به کوشش محمد رسول دریاگشت، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۵۵، ص ۱۷۷-۱۷۹.

۶۴- گلش راز و شروح مختلف آن: نسخه‌های خطی (دفتر ۴)، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۴، ص ۱۲۴-۵۳.

۶۵- گنجینه شیخ صفی: نشریه کتابخانه ملی تبریز (گنجینه شیخ صفی)، شماره ۱۶، آبان ۱۳۴۸، ص ۱-۹۴.

۶۶- گنجینه قرآن: نامه آستان قدس، دوره هفتم ۱۳۴۷، شماره ۳-۲، ص ۱۴۹-۱۵۵.

۶۷- مجمع الفرس (تحریر چهارم): مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، سال دهم، شماره اول، بهار ۱۳۵۳، ص ۱۰۵-۱۲۷.

۷۰- مجموعه البدایع: هنر و مردم (دوره جدید)، شماره ۱۰۰، بهمن ۱۳۴۹، ص ۸-۶.

۷۱- مرآة الأذوار و مرقاة الأخبار: مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، سال هشتم، شماره اول، بهار ۱۳۵۱، ص ۸۷-۹۶.

۷۲- مراسم باشکوه تغزیه داری در سلسله سلاطین قطبشاهی: نامه آستان قدس، شماره هیجدهم، مرداد ۱۳۴۳، ص ۲۰-۳۰.

۷۳- مرحوم مشکان طبسی: ارمغان، دوره بیست و چهارم، شماره ۱-۲، فروردین - اردیبهشت ۱۳۲۸، ص ۶۰-۶۸.

۷۴- مرگ عبرت انگیز اعتماد السلطنه: راهنمای کتاب، سال دهم، شماره ۱، اردیبهشت ۱۳۴۶، ص ۱۰۲-۱۰۳.

۷۵- مضامین تکراری در دیوان صائب: مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی (یادنامه شادروان استاد مجتبی مینوی)، سال دوازدهم (شماره مسلسل ۴۸)، زمستان ۱۳۵۵، ص ۶۲۵-۶۵۲.

۷۶- معرفی یک نسخه خطی (روضه الصفویه): یغما، سال پانزدهم، شماره هشتم، آبان ۱۳۴۱، ص ۳۵۸-۳۶۱.

۷۷- معین الدین چشتی و معین الدین فراهی: یغما، سال بیست و چهارم، شماره سوم، خرداد ۱۳۵۰، ص ۱۷۷-۱۷۹.

۷۸- ملک الشعراء قدسی مشهدی: دانش، سال

سوم، شماره ششم، دی ۱۳۳۲، ص ۳۴۵-۳۴۱.

۷۹- مولانا صائب تبریزی: وحید، سال سیزدهم، (شماره مسلسل ۱۸۸)، بهمن ۱۳۵۴، صص ۱۱۳۸-۱۰۸۶-۱۰۸۵.

۸۰- مهر و نقش مهر: هنر و مردم، سال شانزدهم، شماره ۱۹۲-۱۹۱، شهریور-مهر ۱۳۵۷، صص ۶۳-۴۲.

۸۱- میر رباعی و شیخ رباعی (دو شاعر هم زمان و هم زبان از سرزمین خراسان): فرخنده پیام (مجموعه مقالات تحقیقی، علمی)، مشهد، انتشارات دانشگاه مشهد، ۱۳۵۹، ص ۳۰۱-۲۸۸.

۸۲- میر منصور ترمذی و فرزند برومندش میر سیدعلی جلالی، شاعر و مصور: هنر و مردم، سال شانزدهم، شماره ۱۸۳، دی ۱۳۵۶، ص ۲۹-۲۱.

۸۳- میر نجات اصفهانی: وحید، سال اول، شماره سوم، اسفند ماه ۱۳۴۲، ص ۱۸۱-۱۷۵. شماره چهارم، فروردین ۱۳۴۳، ص ۲۴۶-۲۴۵. شماره پنجم، اردیبهشت ۱۳۴۳، ص ۳۶۴-۳۶۲.

۸۴- نادرشاه و جنگ کرنال: سخن دوره سیزدهم، شماره ۷-۶، مهر-آبان ۱۳۴۱، ص ۷۰۲-۶۹۲.

۸۵- نشانی دهلوی (ملا علی احمد مهرکن): هنر و مردم، سال هفدهم، شماره ۱۹۳، آبان-آذر ۱۳۵۸، ص ۶۳-۲۹.

۸۶- نظری بر تذکره نصرآبادی: نامواره دکتر محمود افشار (ج ۴)، به کوشش ایرج افشار و با همکاری کریم اصفهانیان، تهران، بنیاد موقوفات محمود افشار، ۱۳۶۷، ص ۱۹۷۳-۱۹۸۵.

۸۷- نظری به توزک جهانگیری نسخه خطی کتابخانه آستان قدس رضوی و شرحی پیرامون بازیگران بنگالی و حوض حکیم علی گیلانی: هنر و مردم، سال دهم، شماره ۱۴۱-۱۴۰، خرداد و تیر ۱۳۵۳، ص ۸۴-۷۴.

۸۸- نفائس کتابخانه آستان قدس (جواهر الخیال): نامه آستان قدس، شماره نوزدهم، آذر ۱۳۴۳، ص ۹۶-۹۰.

۸۹- نفائس کتابخانه آستان قدس (مصحف بابری): نامه آستان قدس، شماره ۲۱، دی ۱۳۴۳، ص ۶۴-۶۰.

۹۰- نفائس کتابخانه آستان قدس (طرب المجالس): نامه آستان قدس، سال ششم، شماره اول، مرداد ۱۳۴۶، ص ۸۵-۷۵.

۹۱- نگاهی به دائرةالمعارف بزرگ اسلامی (نقدی بر جلد اول دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، از لحاظ تاریخ، جغرافی و تراجم دانشمندان اسلامی): آینه پژوهش، سال اول، شماره ششم، فروردین - اردیبهشت ۱۳۷۰، ص ۵۸-۵۴.

۹۲- نویدی شیرازی (۹۲۰-۹۸۸ ه): وحید، سال سوم، (شماره مسلسل ۲۸)، فروردین ۱۳۴۵، ص ۳۶۴-۳۴۰.

۹۳- واسوخت (تأثیر شعر بافقی در اردو): هلال، ج ۱۹، شماره ۲ (شماره مسلسل ۱۱۲)، خرداد ۱۳۵۰، مه ۱۹۷۱ م، ص ۱۲-۹.

۹۴- واقعه چشمه سبزی: نشریه فرهنگ خراسان، سال پنجم، شماره ۲-۱، دی ۱۳۴۲، ص ۴۸-۴۶.

۹۵- هندوستان از دریچه چشم شاعران: نامه مینوی، زیر نظر حبیب یغمائی و ایرج افشار، با همکاری محمد روشن، تهران، چاپخانه کلویان، ص ۳۹۴-۳۷۷.

۹۶- یادمی از علامه فقید سید حسن مشکان طبسی: نامه آستان قدس، دوره هشتم، شماره اول و دوم، اسفند ۱۳۴۸، ص ۱۰۷-۹۸.

۹۷- یک غزل نهصد و پنجاه ساله: یغما، سال هجدهم، شماره پنجم، مرداد ۱۳۴۴، ص ۲۶۰-۲۵۷.

۹۸- یوسف و زلیخا: نشریه دانشکده ادبیات تبریز، سال هفدهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۴۴، صص ۳۹۷-۳۹۰.

فهرست نگاری

۱- فهرست چند مجموعه کتابخانه مجلس شورای ملی: نسخه‌های خطی (دفتر پنجم)، زیر نظر محمد تقی دانش پژوه و ایرج افشار، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۶، ص ۲۰۳-۱۵۳. [استاد گلچین معانی، در این فهرست به معرفی ۲۰۶ مجموعه (مشمول بر ۱۲۰۰ عنوان رسال) پرداخته است.]

۲- فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس

رضوی (ج ۷، بخش ۲-۱): مشهد، انتشارات اداره کتابخانه، ۱۳۴۶، ۱۰۱۵ ص.

[بخش نخست این فهرست به معرفی کتب و رسائل وابسته به تاریخ و افسانه (تاریخ، سیره، تذکره، افسانه، سفرنامه و روزنامه) و بخش دوم به معرفی کتاب‌های ادبی، اختصاص یافته است.]

۳- راهنمای گنجینه قرآن: مشهد، ۱۳۴۷، ص ۳۷۳.

[استاد گلچین در این فهرست، به معرفی ۲۱۵ قرآن خطی محفوظ در کتابخانه آستان قدس رضوی از سده سوم تا سده چهاردهم هجری پرداخته است.]

۴- فهرست قسمتی از کتب خطی کتابخانه مرحوم عبدالحسین بیات: نسخه‌های خطی (دفتر ششم)، زیر نظر محمدتقی دانش پژوه و ایرج افشار، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۸، ص ۱۱۷-۶۳.

[در این فهرست، ۷۸ کتاب و مجموعه معرفی گردیده است.]

۵- فهرست کتب خطی کتابخانه آستان قدس رضوی (ج ۸): مشهد، انتشارات اداره کتابخانه، ۱۳۵۰، ۵۳۳ ص.

[استاد گلچین معانی، در این فهرست، به معرفی ۶۶۳ کتاب و رساله در دانش ریاضی پرداخته است.]

۶- فهرست کتب خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی (ج ۱۳، لغت): با همکاری غلامعلی عرفانیان، مشهد، انتشارات کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۲، ۲۴۱ ص.

[۳۰۱ رساله و کتاب لغت در این فهرست معرفی شده است.]

سرایندگی

دیوان گلچین، تهران سلسله نشریات ما، ۱۳۶۲، ۳۳۹ ص.

۱- بیشتر کتاب‌های استاد گلچین معانی به چندین چاپ رسیده و برخی از آنها مورد تجدید نظر قرار گرفته است. در این فهرست، اغلب چاپ‌های نخستین آنها ذکر شده است.